

Dragi učenci, učenke, spoštovani starši.

Pred vami je prvi sklop navodil za delo pri predmetu **geografija**. Obsega vsebino za 1 šolsko uro oziroma za teden od 16. do 20. marca 2020. Delo si razporedite sami.

Na začetku vam podajam nekaj splošnih navodil.

Na spletni strani <https://www.irokus.si/> so v času učenja na daljavo brezplačno dostopna vsa učbeniška gradiva založbe Rokus Klett, torej tudi učbenik **RAZISKUJEM NOVI SVET 8**.

Navodila za aktivacijo dostopa najdete na:

https://www.devetletka.net/resources/files/Navodilo_za_registracijo.pdf .

Sledite navodilom in se registrirajte kot učenec.

Učne liste lahko natisnete, rešite in prilepite v zvezek ali pa rešitve napišete v zvezek, če nimate tiskalnika. Enako velja za snov. Vsekakor si boste nove vsebine bolje zapomnili, če jih boste prepisali v zvezek. Na spodnja kontakta mi prosim pošljite tudi skenirane/fotografirane rešene učne liste in drugo opravljeno delo, prav tako me lahko vprašate, če česa ne znate ali razumete.

Kontaktirate me lahko preko **eAsistenta** ali na e-mail naslov:
tjasa.grobin@guest.arnes.si

Uspešno delo vam želim in ostanite zdravi.

Tjaša Grobin Kham

- Najprej preglej, če si prepisal vso snov, ki smo jo sicer obravnavali pri zadnji uri pri pouku, z naslovom: **Južna Amerika**. Vsebina obsega 4 točke.
- Če je nisi, jo prepisi sedaj.
- Prav tako preveri, če imaš doma rešen DL z naslovom: **NARAVNE ZNAČILNOSTI JUŽNE AMERIKE: delovni list**.
- Prilagam rešitve DL za vse tiste, ki jih še nimate.
- Nato sledi nova snov: **PODNEBJE IN RASTLINSTVO JUŽNE AMERIKE (STR. 13!) . Prepisi jo**.
- Reši DL – če ti zmanjka časa, pusti za naslednji teden.
- Rešitve so na koncu gradiva.

JUŽNA AMERIKA

1. LEGA IN VELIKOST

- Južna Amerika leži med **Pacifikom (Z)** in **Atlantikom (V)**, v Panami pa se stika s **Severno Ameriko**.
- Po površini celin je Južna Amerika na **četrtem mestu**, po prebivalstvu pa na **petem**.

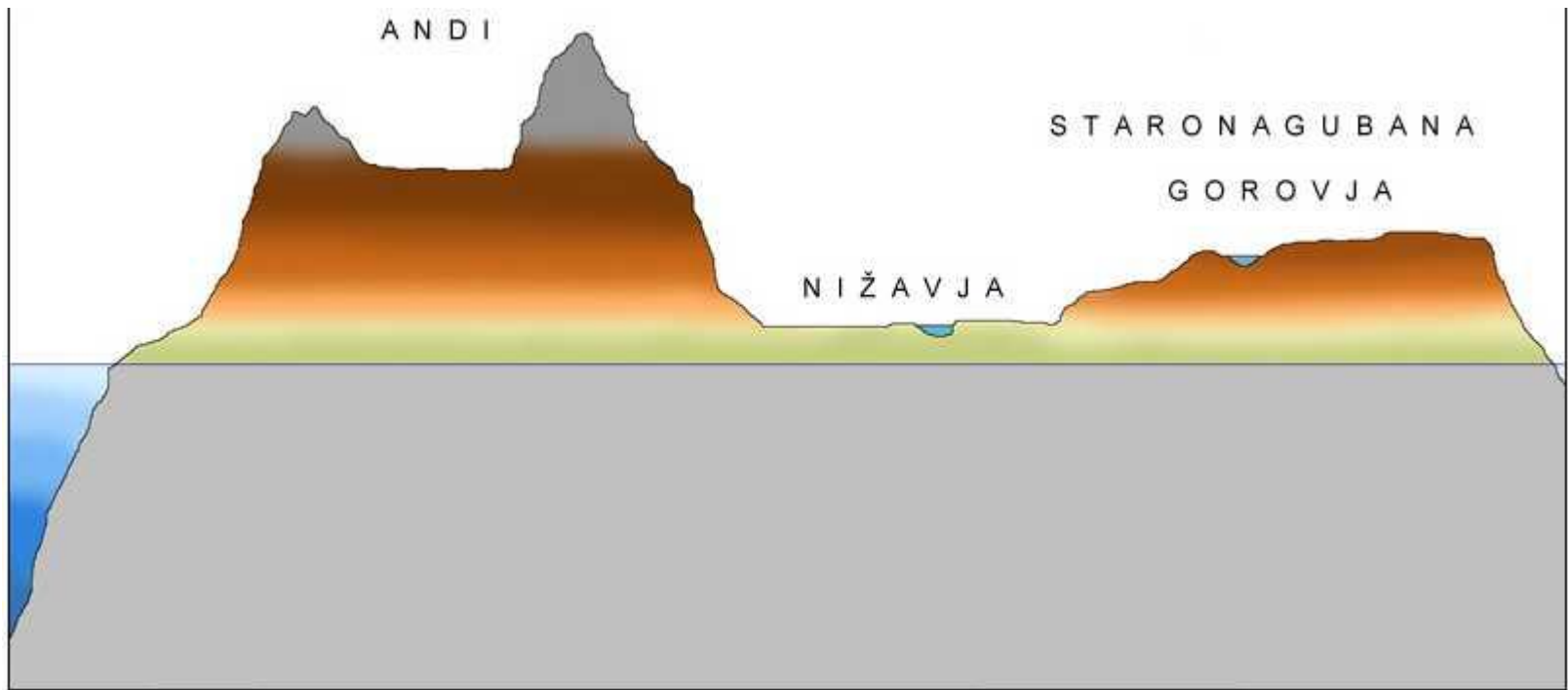
2. POLITIČNA DELITEV

- *Reši delovni list in ga prilepi v zvezek!*

- **NEMA KARTA: VPIŠI IMENA DRŽAV IN GLAVNIH MEST.**

3. NARAVNE ENOTE (POVRŠJE)

Zgradba in relief Južne Amerike

□ zelo stare gorske uravnave

■ mladonagubano gorovje

▨ visoke planote

□ nižavje

■ vulkanski izlivi

● vulkani

----- zgradbena stopnja

a) **NIŽAVJA: Orinoško nižavje** (savanska pokrajina –Llanos-, ki se širi ob reki z istim imenom), **Amazonsko nižavje** (vlažni tropski gozd ki je že zelo izkrčen), **Laplatsko nižavje** (ob rekah **Parana**, **Paragvaj** in **Urugvaj** – sega od tropskega Gran Chaca proti jugu v **Pampe**.)

b) **STARA GOROVJA:**

Gvajansko višavje na severu (redko poseljeno, porastlo s tropskim gozdom),

Brazilsko višavje na V (gozd je že zaradi višine bolj redek, izkrčen, na jugu savana)

c) Mladonagubano gorstvo **Andi** (**Južnoameriške Kordiljere**) – ognjeniško delovanje in potresi, značilna strma gorska pobočja, najvišji vrh **Aconcagua** (6962 m), na sredi visoka planota **Altiplano** (jezero **Titicaca**).

d) Nizka planota **Patagonija**

4. VODOVJE

- Glavne reke so: Amazonka (2. najdaljša reka na svetu, po količini vode pa prva, široka je vse do 16km, izliva v Atlantik), Orinoko, Paraná in Urugvaj
- Pomen rek: plovba, pridobivanje elek.energije.
- Največje jezero je Titicaca na meji med Perujem in Bolivijo.

Titicaca: 3821 metrov = najvišje ležeče plovno jezero na svetu; površina jezera: 8,372 km²

<https://www.youtube.com/watch?v=T4o3Fx0A9Bk>

(vlak Cusco – Titicaca)

UČNI LIST: **NARAVNE ZNAČILNOSTI JUŽNE AMERIKE - REŠITVE**

- Južna Amerika leži med **Atlantskim in Tihim oceanom**.
- Na zahodu so **mlada gorstva**, v osrednjem delu **nižavja**, na vzhodu so **stara gorovja**.

1 mladonagubano gorovje:

ANDI

2 visoka planota:

ALTIPLANO

3 staro višavje:

BRAZILSKO

4 staro višavje:

GVAJANSKO

5 nižavje:

ORINOŠKO

6 nižavje:

AMAZONSKO

7 nižavje:

LAPLATSKO

To nižavje (7) se deli na:

A: **GRAN CHACO**

B: **PAMPE**

C: **PATAGONIJA**

8 puščava:

ATAKAMA

9 ocean:

ATLANTSKI

10 ocean:

TIHI

**11 otočje: OGNJENA
ZEMLJA**

PRIMERJAVA NARAVNIH ENOT JUŽNE AMERIKE

Pokrajina	Andi	Altiplano	Brazilsko višavje	Gvajansko višavje	Amazonsko nižavje	Atakama
Razmere za življenje	dobre do približno 3800 - 4000 m n. v.	Srednje dobre	Srednje dobre	slabe	slabe	slabe (razen oaze)
Utemeljitev	se spreminjajo z nadmorsko višino (od ekvatorialnega, zmernega do gorskega) <i>Zaradi visoke <u>nad.viš.</u> so temp. že precej nizke ter redek zrak</i>	hladno podnebje, najgosteje poseljena visoka planota na svetu, <u>puna*</u>	savana več prebivalcev je ob obali kljub višji nadmorski višini	poraslo s tropskim deževnim gozdom	vlažni tropski deževni gozd in ekvatorialno podnebje	puščava, razen obalni pas z oazami (gojijo nekaj kultur)

	Orinoško nižavje	Laplatsko nižavje	Pampe	Patagonija	Ognjena zemlja	
Razmere za življenje	srednje, bolje ob obali	dobre	dobre	slabe	slabe	
Utemeljitev	savanska pokrajina	reke omogočajo namakanje, nižavje	rodovitna prst, stepa	hladno podnebje na jugu	tundrsko podnebje na skrajnem jugu	

Najbolj poseljeni so **obalna območja** ter **doline in kotline** v Andih.

*puna= pašniki nad 3000 m nad. višine

LA RINCUADA: najvišje ležeče trajno naselje na svetu – v Andih, v Peruju, na 5100m

n.v.

Prepiši v zvezek!

PODNEBJE IN RASTLINSTVO JUŽNE AMERIKE

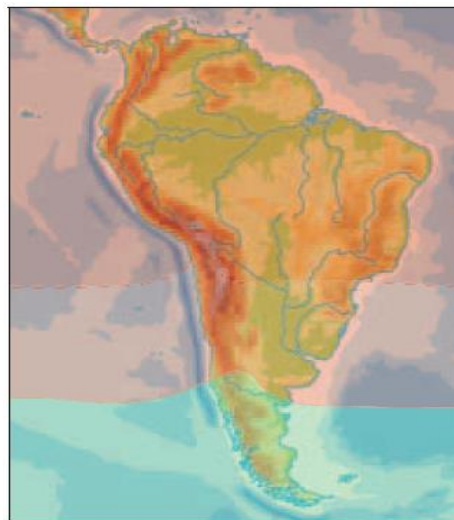
Učbenik str. 56-57 (interaktivni učb. str. 58-59)

1. Dejavniki podnebja:

- Na podnebje Južne Amerike najbolj vplivajo geografska lega, nadmorska višina in morski tokovi (hladen Humboldtov tok ob Z obali).

2. Toplotni pasovi:

- vroči pas, južni subtropski pas, južni zmernotopli pas in južni subpolarni pas.

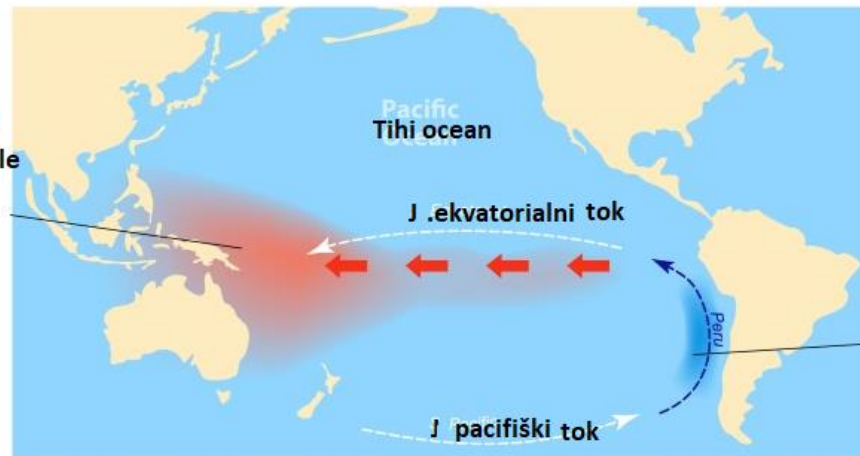
3. El Niño

- **Pojavi se (v povprečju) vsakih 2 do 7 let v Tihem oceanu, skupaj z vetrovi, ki pihajo z zahoda Tihega oceana in povzročijo premik velike mase tople vode proti obalam J. Amerike.**
- **S seboj prinaša poplave** (npr. v puščavi Peruja, v Srednji Afriki), **sušo** (v Indiji in Indoneziji, J. Afriki) **in druge vremenske motnje** (npr. snežne nevihte v Kaliforniji v ZDA); **vpliva na vreme po vsem svetu.**

Ne prepisuj – le poglej!

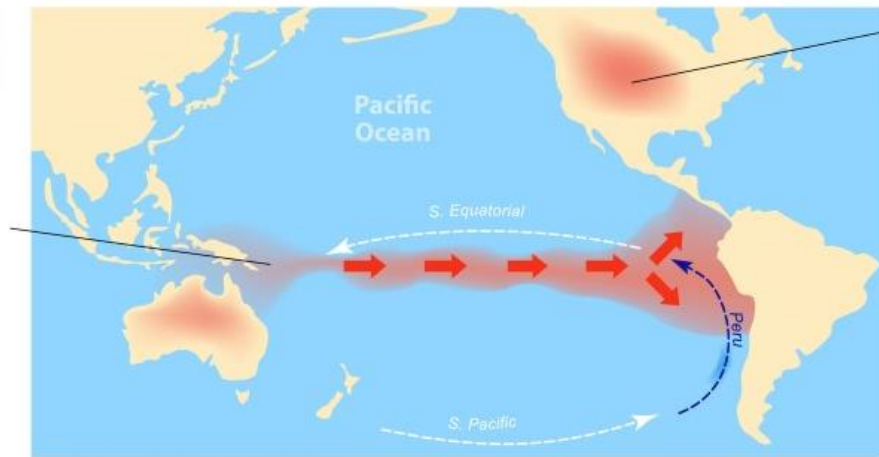
EL NIÑO

**NORMALNO
LETO**
Ekvatorialni vetrovi
potiskajo bazen tople
vode proti zahodu

Hladna voda
vzdolž
južnoameriške
obale

**EL NIÑO
LETO**
Vzhodni vetrovi
izgubijo na moči,
oslabijo. Topla
voda se premika
proti vzhodu

Toplejša zima
(v ZDA)

VIDEO: El Niño

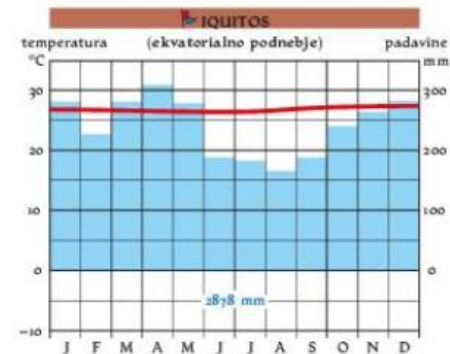
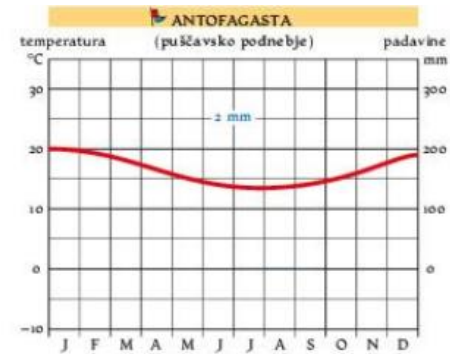
- *Oglej si video o El Ninu v interaktivnem učbeniku na str. 56!*

KLIKNI NA
↓
👍

El Niño

Pojavi se vsakih dve do sedem let v Tihem oceanu, skupaj z neobičajnimi vetrovi, ki pihajo z zahoda Tihega oceana in povzročijo premik ogromne mase tople vode proti obalam Južne Amerike.

Traja lahko do dve leti, da se temperatura v oceanu vrne na prejšnje stanje. El Niño ima lahko velike, celo katastrofalne posledice, vpliva pa na vreme po vsem svetu.

4. Tipi podnebja in rastlinstva

- **vlažno ekvatorialno** v Amazonskem nižavju in Gvajanskem višavju (rastje: tropski deževni gozd);
- **savansko podnebje** (menjava suhe in deževne dobe) v Brazilskem višavju in Orinoškem nižavju (savana in savanski gozd);
- **vlažno subtropsko podnebje** na V ob Atlantiku (del Argentine, Urugvaja in JV Brazilije); (vlažni subtropski gozd ter travniško)
- **(suho) celinsko** v Pampah (nizko ali visokotravna stepa)
- **puščavsko** na S Čila (puščava Atakama, rastje le v oazah);
- **sredozemsko** podnebje in rastje v osrednjem Čilu;
- **oceansko** na jugu Čila (listnati in mešani gozd);

- hladno **subpolarno (tundrsko) podnebje** na skrajnem jugu - Ognjeni zemlji (tundra);
- gorsko podnebje** v Andih (visokogorska stepa ali puna).
- Mangrove** so nizka drevesa in grmi z zračnimi koreninami, ki rastejo ob vzhodnih (nizkih) obalah v ekvatorialnem podnebjju.

MANGROVE

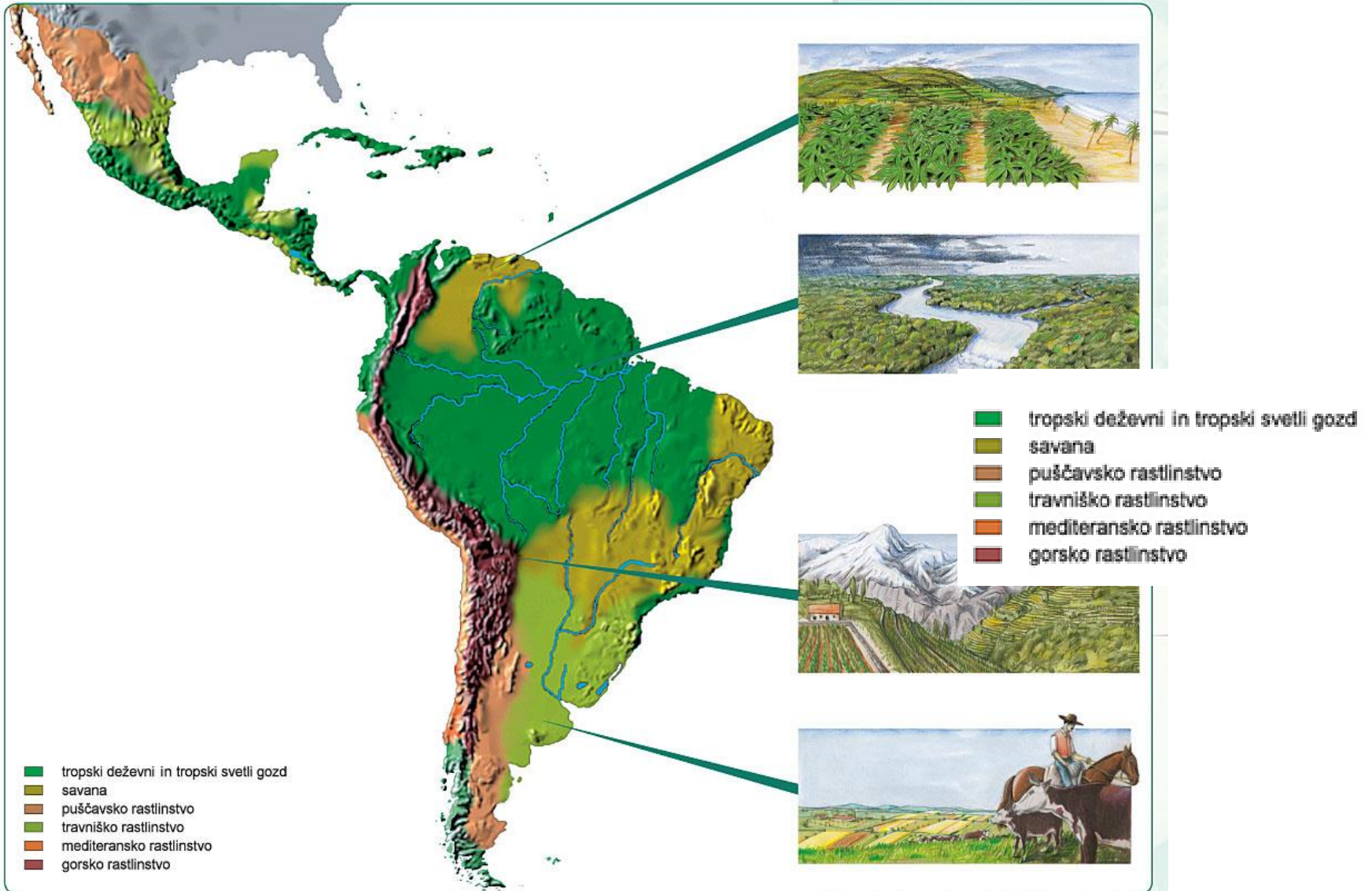

- **PAMPE: visoko ali nizkotravna stepa (Argentina in Urugvaj)**

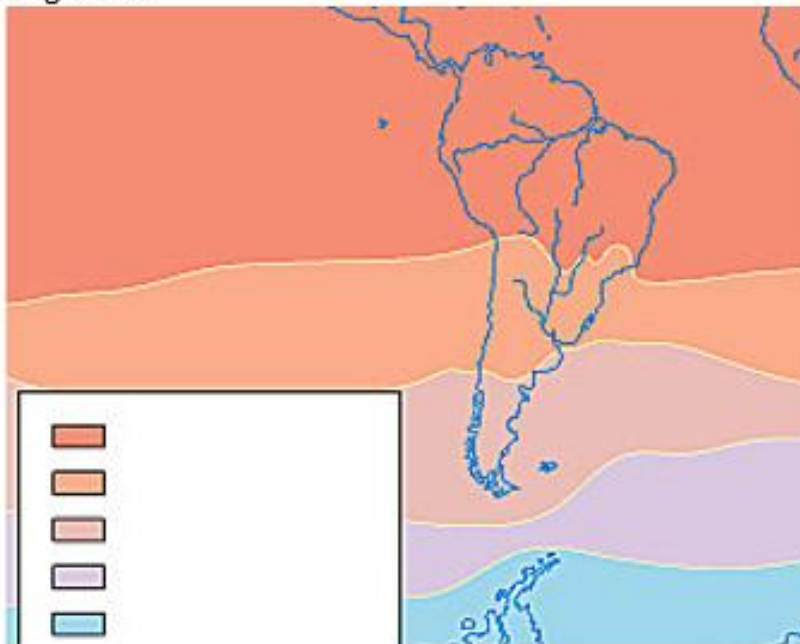
TIPI RASTLINSTVA

© Modrijan založba, d. o. o.

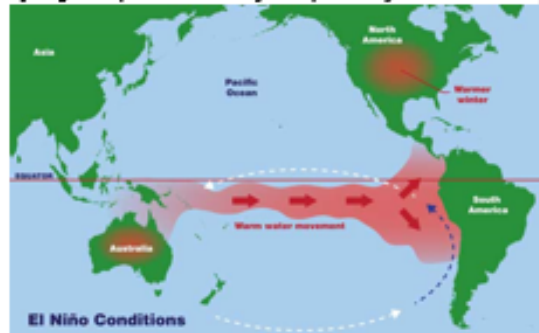
UČNI LIST: **PODNEBJE IN RASTLINSTVO JUŽNE AMERIKE – (1. del)**

1. S pomočjo karte **toplotnih pasov** določi, v katere toplotne pasove sega Južna Amerika.
Dopolni legendo.

2. Kaj najbolj **vpliva na podnebje** v Južni Ameriki?

3. Kateri **pojav** predstavlja spodnja slika ?

Kaj se zgodi? _____

Kakšne so posledice? _____

4. ANALIZIRAJ KLIMOGRAME JUŽNE AMERIKE s pomočjo učbenika na strani 56 (interaktivni pa str. 58-59!).

Kraj	Padavine	Temperature	Tip podnebja	Tip rastlinstva	Območje podnebja
ANTOFAGASTA	MAX: ____ mm mesec: ____ MIN: ____ mm mesec: ____	MAX: ____ °C mesec: ____ MIN: ____ °C mesec: ____			
USHUAIA	MAX: ____ mm mesec: ____ MIN: ____ mm mesec: ____	MAX: ____ °C mesec: ____ MIN: ____ °C mesec: ____			
IQUITOS	MAX: ____ mm mesec: ____ MIN: ____ mm mesec: ____	MAX: ____ °C mesec: ____ MIN: ____ °C mesec: ____			
BRASILIA	MAX: ____ mm mesec: ____ MIN: ____ mm mesec: ____	MAX: ____ °C mesec: ____ MIN: ____ °C mesec: ____			

Druga podnebja v Južni Ameriki so: vlažno s_____ podnebje (na _____
ob Atlantskem oceanu), _____ podnebje (osrednje Čile),
o_____ podnebje (južni Čile), pol_____ podnebje
(Gran Chaco) in g_____ podnebje (Andi).

REŠITVE DL: PODNEBJE

1. V katere toplotne pasove sega Južna Amerika?

V vroči/tropski toplotni pas, južni subtropski pas, južni zmernotopli pas in južni subpolarni pas.

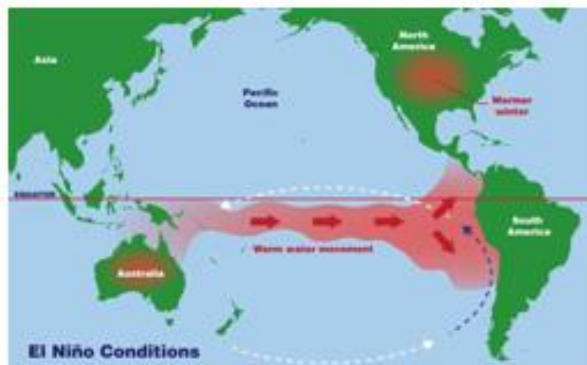
2. Kaj najbolj vpliva na podnebje v Južni Ameriki?

geografska lega, nadmorska višina in morski tokovi

3. Kateri pojav predstavlja slika? **El Niño**

Kaj se zgodi? **Območje toplega zraka se približuje obali Južne Amerike.**

Kakšne so posledice? **El Niño s seboj prinaša poplave, sušo, neurja in druge vremenske motnje. (Otoplitev traja le nekaj tednov na leto, ob daljšem trajanju pa opazno prizadene celotno globalno trgovino z morskno hrano.)**

4. ANALIZIRAJ KLIMOGRAME JUŽNE AMERIKE s pomočjo učbenika na strani 56.

Kraj	Padavine (največ, najmanj; meseč)	Temperature (največ, najmanj; meseč)	Tip podnebja	Tip rastlinstva	Območje podnebja
ANTOFAGASTA	Značilno je, da ni padavin.	MAX: 20 °C meseč: januar (poletje na južni polobli!) MIN: 13/14 °C meseč: julij (zima na J polobli)	puščavsko podnebje	puščavsko rastlinstvo	ob Z obali Peruja in Čila (v Atakami)
USHUAIA	MAX: 55 mm meseč: april MIN: 30 mm meseč: oktober, november	MAX: 10 °C meseč: januar (poletje na J. polobli) MIN: 2 °C meseč: julij (zima)	tundrsko podnebje	tundra	Ognjena zemlja in del Patagonije
IQUITOS	MAX: 310 mm meseč: april MIN: 160 mm meseč: avgust	MAX: 27 °C meseč: januar MIN: 26 °C meseč: julij	ekvatorialno podnebje	tropski deževni gozd	Amazonsko nižavje in Gvajansko višavje
BRASILIA	MAX: 249 mm meseč: december MIN: 10 mm meseč: junij	MAX: 22 °C meseč: november MIN: 19 °C meseč: junij	savansko podnebje	savana	Brazilsko višavje in Orinoško nižavje

Druga podnebja v Južni Ameriki so: vlažno **subtropsko** podnebje (na **vzhodu** ob Atlantskem oceanu), **sredozemsko** podnebje (osrednje Čile), **oceansko** podnebje (južni Čile), **polpuščavsko** podnebje (Gran Chaco) in **gorsko** podnebje (Andi).